

Monika Walicka

Politechnika Białostocka

SYSTEM PODATKOWY W POLSCE A ZARZĄDZANIE MAŁYM PRZEDSIĘBIORSTWEM*

Streszczenie: Głównym celem artykułu było podjęcie próby diagnozy uciążliwości systemu podatkowego w działalności gospodarczej małych przedsiębiorstw poprzez zaadaptowanie istniejących, lecz niestosowanych dotychczas na szeroką skalę w naukach ekonomicznych, metod badawczych do analizy systemu podatkowego. W artykule oparto się na metodologii badań Banku Światowego w celu dokonania pomiaru najbardziej uciążliwych w zarządzaniu przedsiębiorstwem czynników systemu podatkowego w Polsce.

Słowa kluczowe: system podatkowy, małe przedsiębiorstwa, zarządzanie.

1. Wstęp

Współczesne uwarunkowania biznesu sprawiają, że tradycyjne źródła przewagi konkurencyjnej, takie jak: cena, dostęp do surowców czy obsługa, jeśli nawet pozwolą organizacji zająć znaczącą pozycję rynkową, to na ogół nie są w stanie zapewnić jej w dłuższym okresie. Zwykle źródła przewagi nie spełniają podstawowego warunku trwałości przewagi konkurencyjnej, jakim jest ograniczona możliwość kopiowania. Przy takich samych zasobach materialnych i tym samym punkcie wyjścia dwie różne firmy osiągają często odmienne efekty działalności. Wielkość posiadanych zasobów nie decyduje wprost o sukcesie, ale ich właściwa kombinacja i odpowiedni dobór. Coraz częściej działania przedsiębiorców determinowane są nie tylko działaniami konkurentów i reakcjami konsumentów, lecz także szeregiem regulacji prawnych, w tym obciążeń fiskalnych.

W procesie zarządzania małym przedsiębiorstwem niezbędnym warunkiem, sprzyjającym wzrostowi przewagi konkurencyjnej, jest uwzględnienie znaczenia podatku jako elementu zarządzania. Podatek jest związany z sytuacją wewnętrzną podmiotu gospodarczego i może stanowić pewne ograniczenie prowadzonej działalności. Podmiot praktycznie nie ma możliwości wpływania na system podatkowy, w którym wprowadza się wszystkie rozwiązania na zasadzie przymusu. Dlatego przedsiębiorstwo powinno mieć możliwość neutralizowania wpływu podatków, a często już sam system podatkowy stwarza określone szanse, których wykorzystanie zależy od

---

* Artykuł napisano w ramach prac statutowych nr S/WZ/2/09.

posiadanych przez podatnika zasobów oraz wiedzy. Przyjęcie założenia, że podatek rozumiany jest w szerszym ujęciu niż to wynika z ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (DzU nr 137, poz. 926 z późn. zm.)¹, a także holistyczne spojrzenie na proces zarządzania skłaniają do opracowania modelu, który ujmowałby wybrane zmienne i analizowałby je pod kątem wpływu na zarządzanie przedsiębiorstwem. Artykuł opracowano na podstawie przeprowadzonego w kwietniu 2009 r. projektu badawczego².

Aby określić, które czynniki polskiego systemu podatkowego i jak wpływają na rozwój przedsiębiorstw, celowe staje się stworzenie modelu istotnych z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorstwa obciążeń podatkowych oraz wykazanie istniejących problemów, barier w opodatkowaniu działalności gospodarczej – jako czynników wpływających na rozwój biznesu. Założenia oraz wskaźniki zastosowane w międzynarodowej skali przez Bank Światowy w cyklicznie przeprowadzanych badaniach³ stały się przesłankami sposobów opisu rzeczywistości w artykule, a później wskazania relacji zachodzących pomiędzy systemem podatkowym a przedsiębiorstwem. W efekcie, z punktu widzenia celu głównego pracy, podjęto próbę znalezienia odpowiedzi na następujące pytania:

1. Które obciążenia podatkowe są najbardziej odczuwalne dla małych firm?

2. Czy kwota płaconego podatku jest najbardziej uciążliwym elementem systemu podatkowego?

Elementy systemu podatkowego podzielono na dwie grupy. Pierwsza z nich zawiera elementy strukturalne, rozumiane jako: podatki obciążające działalność gospodarczą, składki na ubezpieczenia społeczne przedsiębiorcy, składki finansowane przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia, nieodliczona od podatku część składki na ubezpieczenie zdrowotne, fundusze pozaubezpieczeniowe. Elementy proceduralne systemu podatkowego to: czas przeznaczany na powinności związane z dostosowaniem się do obowiązującego porządku prawnego (*time to comply*) i liczba płatności poszczególnych tytułów podatkowych (*tax payments*).

2. Współczesne koncepcje badań systemów podatkowych

Współczesna literatura dotycząca badań nad polityką podatkową i jej wpływem na zachowania przedsiębiorstw koncentruje się głównie nad określeniem roli polityki podatkowej państwa w okresie transformacji oraz ukazaniem podatku jako źródła funduszy publicznych. Wśród twórców światowych opracowań, prezentujących problem oddziaływania systemu podatkowego na aktywność podmiotów gospodarczych, wy-

¹ Definicję rozbudowano o świadczenia na ubezpieczenia społeczne.

² Badanie przeprowadzono na grupie 1450 mikro- i małych przedsiębiorstw zarejestrowanych w systemie REGON na terenie województwa podlaskiego, z wyłączeniem SSE w Suwałkach, prowadzących działalność w sektorze handlu i usług. Badano przedsiębiorstwa prywatne, będące czynnym podatnikiem VAT i działające na rynku od co najmniej 3 lat.

³ *Paying Taxes [2007-2010]. The Global Picture*, The World Bank, PriceWaterhouseCopers, 2006-2009.

mienić należałoby takich klasyków ekonomii, jak: A. Smith⁴, A. Wagner⁵, J. M. Keynes⁶, J. E. Stiglitz⁷, R. E. Hall, A. Rabushka⁸, J.S. Mill⁹, a wśród współczesnych autorów: W.M. Gentry, R.G. Hubbard¹⁰, M.F. Fossen, V. Steiner¹¹. W literaturze krajowej problem ten podejmuje między innymi: A. Gomułowicz¹², S. Owsiak¹³, J. Głuchowski¹⁴, M. Bratnicki¹⁵. Analiza literatury pozwala wskazać na prowadzone dotychczas wielowątkowe prace zmierzające do opisanego zasad funkcjonowania systemu podatkowego. W ostatnich latach skupiają się one jedynie wokół trzech zagadnień: podatku jako źródła dochodów budżetowych¹⁶, , analiz regulacji prawnych jako barier¹⁷ oraz zarządzania podatkami i optymalizacji podatkowej¹⁸. Ukazało się niewiele publikacji analizujących mechanizmy dostosowawcze zachodzące wewnątrz przedsiębiorstwa, będące reakcją na uruchamiane przez państwo instrumenty podatkowe¹⁹.

⁴ A. Smith, *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, t. 2, PWN, Warszawa 1954.

⁵ A. Wagner, *Three Extracts on Public Finance*, [w:] *Classics in the Theory of Public Finance*, red. R.A. Musgrave, A.T. Peacock, Macmillan, London – New York 1958; A. Wagner, *Finanzwissenschaft*, Thiel I, Leipzig 1880, cyt. za: L. Adam, *Podatki i opłaty w kapitalizmie*, PWE, Warszawa 1993.

⁶ J.M. Keynes, *The General Theory of Employment, Interest and Money*, Macmillan Cambridge University Press for Royal Economic Society, New York 1936.

⁷ J.E. Stiglitz, *The effects of income, wealth, and capital gains taxation on risk-taking*, „The Quarterly Journal of Economics” 1969, vol. 83, no. 2; tenże, *The General Theory of Tax Avoidance*, NBER Working Paper no. W1898, 1986; tenże, *Ekonomia sektora publicznego*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004.

⁸ R. Hall, A.E. Rabushka, *The Flat Tax*, Hoover Institution Press, Stanford 1985.

⁹ J.S. Mill, *Principles of Political Economy*, M. Kelley Publishers, London 1987; J.S. Mill, *On liberty*, „Harvard Classics”, vol. 25, online edition, P.F. Collier&Son, 1999.

¹⁰ W.M. Gentry, R.G. Hubbard, „*Success Taxes*” *Entrepreneurial Entry and Innovation*, NBER Working Paper no. W10551, 2004.

¹¹ M.F. Fossen, V. Steiner, *Income Taxes and Entrepreneurial Choice: Empirical Evidence from Germany*, Discussion Papers of DIW no. 582, Berlin 2006.

¹² A. Gomułowicz, *Zasada sprawiedliwości podatkowej*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2001.

¹³ S. Owsiak, *Podstawy nauki finansów*, PWE, Warszawa 2002.

¹⁴ J. Głuchowski, *Polskie prawo podatkowe*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2004.

¹⁵ M. Bratnicki, *Empowerment and entrepreneurship: Conceptual issues and empirical tests*, „Journal of Economics & Management” 2007, no. 9.

¹⁶ F. Novellis, S. Parlato, *Fiscal Policy in the Accession Countries*, [w:] *Tax Systems and Tax Reforms in New EU Members*, red. L. Bernardi, M.W.S. Chandler, L. Gandullia, Routledge Studies in the Modern World of Economy, New York 2005; B. Samojlik, *Analiza porównawcza opodatkowania dochodu w Polsce i krajach UE*, [w:] *Ewolucja sektora finansów publicznych w krajach UE*, badania statutowe Katedry Skarbowości KES SGH, Warszawa 2009.

¹⁷ A. Zabój, *Determinanty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] *Determinanty zarządzania i rozwoju przedsiębiorstw*, red. J. Otol, B. Skowron-Grabowska, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2006.

¹⁸ J. Słazak-Matusewicz, *Zarządzanie podatkami*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2008; M. Poszwa, *Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie*, C.H. Beck, Warszawa 2007; K. Poznańska, *Zarządzanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami*, [w:] *Przedsiębiorczość. Jak założyć i prowadzić własną firmę?*, red. H. Godlewska-Majkowska, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009.

¹⁹ K. Nordblom, H. Ohlsson, *Tax avoidance and intra-family transfers*, „Journal of Public Economics” 2006, no. 90.

Jedyne badania ujmujące obciążenia podatkowe kompleksowo, których celem było jednak zapewnienie porównywalności poszczególnych gospodarek światowych, zostały przeprowadzone przez Bank Światowy. Są to badania cykliczne, a ich metodologia dostosowywana jest do aktualnych realiów i wielokrotnie weryfikowana przez wybitnych teoretyków i praktyków podatkowych. Niemniej metoda BŚ jest ułomna – polega na wykorzystaniu studium przypadku jednego, hipotetycznego przedsiębiorstwa jako przedstawiciela danego kraju (jeden kraj – jedna spółka). Reprezentantem kraju jest spółka z o.o. producent doniczek, dodatkowo należy zauważyć, że jest to firma hipotetyczna, analiz dokonuje się na podstawie *case study*. Polski system podatkowy mierzony przez pryzmat spółek z o.o. wypada bardzo źle, powstaje więc pytanie: jak kształtuje się on w stosunku do wszystkich form podatków dochodowych? Biorąc pod uwagę opisaną ułomność metodologii badań BŚ, postanowiono analogiczne badanie przeprowadzić na aktywnie i realnie działających polskich przedsiębiorstwach celem pomiaru całkowitego obciążenia podatkowego (*total tax contribution*).

Opierając się na doświadczeniach BŚ, w próbie oceny systemu podatkowego, stopnia jego przychylności bądź nieprzychylności, wzięto pod uwagę następujące kryteria:

- łączną liczbę płatności podatkowych w roku – *total tax payments* (TTP),
- całkowity czas niezbędny na formalności podatkowe – *total time to comply* (TTC),
- stawkę łącznego obciążenia wyniku finansowego podatkami – *total tax rate* (TTR).

W wartości liczbowej wskaźnika każdy z wymienionych komponentów ma taką samą wagę. Należy jednakże zdawać sobie sprawę z pewnych jego niedoskonałości. Pomija się tu kryteria postępowania podatkowego (jakość procedury podatkowej, możliwość uzyskania indywidualnych interpretacji, czas trwania kontroli).

3. Czynniki proceduralne i strukturalne polskiego systemu podatkowego w zarządzaniu małym przedsiębiorstwem

Analiza problemu czasochłonności formalności podatkowych przedsiębiorstw województwa podlaskiego powstała w oparciu o wskaźnik TTC. Wyraża on łączną liczbę godzin, jaką rocznie firma musi poświęcić na dopełnienie formalności w celu minimalizacji ryzyka podatkowego. Częściami składowymi wskaźnika TTC, według BŚ, są: czas poświęcany na formalności podatkowe związany z obsługą podatku dochodowego od osób prawnych (*time to comply CIT*), podatków od wynagrodzeń (*time to comply labour*), podatku VAT (*time to comply VAT*). W badaniach własnych wskaźnik ten poszerzono o podatek dochodowy od osób fizycznych (*time to comply PIT/CIT*). Jego efektem ma być uzyskanie liczby godzin rocznie, które trzeba poświęcić na wywiązanie się z wszystkich obowiązków podatkowych (względem podatków będących obciążeniem dochodów firmy, a także odprowadzanych jedynie w związku z transakcją). Dlatego też w mierzeniu czasu poświęcanego miesięcznie na wypełnie-

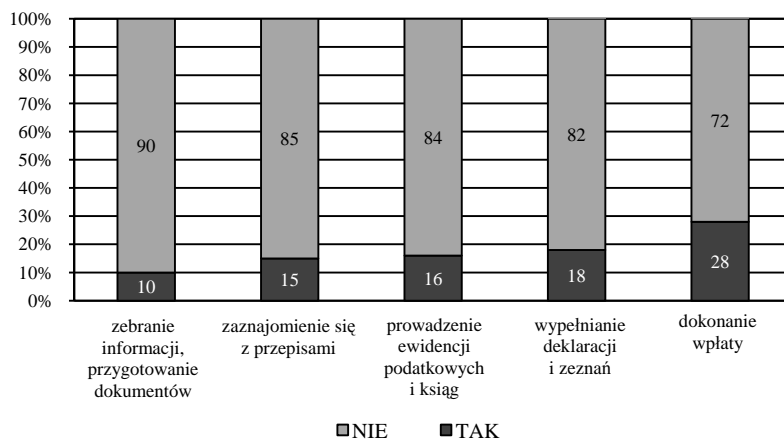

Rys. 1. Czas według tytułów podatkowych (godz./rok)

Źródło: opracowanie własne.

nie obowiązków podatkowych, badani podzieleni zostali na dwie kategorie: samodzielnie dokonujących rozliczeń oraz korzystających z pomocy specjalistów.

Przy samodzielnej obsłudze podatkowej przedsiębiorcy na formalności związane z podatkiem dochodowym poświęcają średnio ponad 550 godzin rocznie, z innymi podatkami ponad 598 godzin, na obsługę zaś świadczeń społecznych ponad 359 godzin (rys. 1). Daje to razem w skali roku ponad 1508 godzin (średnio 126 godzin miesięcznie), co jest równoważne z 60 pełnymi dniami lub niemalże pracą etatową (z badań wynika, że obsługą podatkową badanych firm zajmują się średnio 2 osoby). Wskaźnik ten znacząco odbiega od pomiarów Banku Światowego. Fakt ten tłumaczy zarówno większy zakres czynności objętych pomiarem oraz inny dobór przedsiębiorstw badanych. Nie należy więc zbytnio dziwić się oporowi podatników wobec formalności, gdyż na rozwój działalności gospodarczej czy zainteresowanie i śledzenie nowych technologii po prostu pozostaje im niewiele czasu.

Rys. 2. Stopień wykorzystania elektronicznych form rozliczeń w działalności małych przedsiębiorstw (%)

Źródło: opracowanie własne.

Być może tak wydłużony czas wynika z tego, że tylko niewielka część badanych wykorzystuje formę elektroniczną rozliczeń (rys. 2), co tłumaczy oni wysokim kosztem zakupu oprogramowania księgowego. Największą popularnością cieszy się też dokonywanie wpłat na konta US i ZUS za pośrednictwem Internetu, 28% badanych przedsiębiorców korzysta z tej formy rozliczeń.

Kolejnym komponentem wskaźnika oceny systemu podatkowego jest liczba koniecznych wpłat podatków rocznie. W świetle badań BS całkowita liczba płatności rocznie (TTP) wynosi w Polsce 40, z czego 12 płatności wiąże się z CIT, tylko 1 ze składkami na ubezpieczenia społeczne i 27 z pozostałymi obciążeniami.

Tabela 1. Liczba płatności według tytułów podatkowych (TP) (liczba/rok)

Rodzaj płatności	TP
1. Podatek dochodowy	6
2. Składki na świadczenia społeczne	56
3. Inne podatki	48
Łączna liczba płatności podatkowych [TTP]	110

Źródło: opracowanie własne.

W świetle badań własnych (tab. 1) sytuacja przedstawia się odmiennie. Przeciętna liczba płatności podatkowych małego przedsiębiorstwa wynosiła średnio 110 w skali roku. Dominowały płatności związane ze składkami ubezpieczeniowymi, które stanowiły 51% obciążeń ogółem. Jest to zaskakujący wynik w porównaniu z badaniami BS, gdzie wystąpiła tylko 1 płatność rocznie. Tak mała liczba jest raczej mało prawdopodobna w polskich realiach, gdyż płatności z tytułu zatrudnienia realizowane są co miesiąc, co daje już 12 płatności. Dodatkowo, przedsiębiorcy uiszczają składki z tytułu prowadzonej działalności również w systemie comiesięcznym. Oczywiście poszczególne tytuły podlegają odrębnej wpłacie (trzy wpłaty miesięcznie). W przypadku gdy przedsiębiorca zatrudnia pracowników oraz opłaca składki za siebie, łączna liczba może sięgać nawet 72 płatności rocznie. Biorąc pod uwagę, że nie wszyscy przedsiębiorcy i nie wszyscy pracownicy podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom (zawieszają działalność, mają dodatkowo inne tytuły ubezpieczeń), 56 płatności rocznie wydaje się uzasadnione.

Płatności z tytułu podatków majątkowych stanowiły 21% wszystkich płatności. Najczęściej była to tak zwana opłata radiowo-telewizyjna (12 płatności) oraz podatki od nieruchomości i środków transportu (po 3 płatności). Płatności z tytułu innych opłat i abonamentów wynosiły 15 w skali roku, przy czym 12 z nich to płatności z tytułu koncesji i zezwoleń niezbędnych do prowadzenia przedsiębiorstwa.

W badanych przedsiębiorstwach stosunkowo niewiele było płatności z tytułu podatku dochodowego oraz podatków obrotowych. W roku 2008 odnotowano tylko 6 płatności z tytułu PIT/CIT. Jest to znacznie mniej niż wynika z badań BS (12 płatności). Taką rozbieżność można łatwo wytłumaczyć faktem, że w badanej próbie istnieją przedsiębiorstwa, w których przez dany rok podatkowy nie wystąpiła ko-

nieczność zapłaty tego podatku, oraz że istnieje możliwość kwartalnego rozliczania zaliczek na podatek dochodowy (a nawet całkowitego ich zaniechania na wniosek podatnika, na przykład gdy dochód nie pokrywa całości ulg i odliczeń z lat ubiegłych), co w badaniach BŚ nie zostało uwzględnione.

Podlascy przedsiębiorcy podatki obrotowe opłacają 10 razy w roku, przy czym podatek VAT płacony jest 7 razy. W ramach obowiązującego porządku prawnego firma może regulować tego typu zobowiązania w systemie comiesięcznym (12 płatności) lub kwartalnym (4 płatności). Istnieją przedsiębiorstwa, w których przez cały rok nie wystąpiła konieczność zapłaty VAT. Należy zaznaczyć, że liczby płatności podatku VAT nie należy utożsamiać z obowiązkiem ewidencyjnym, gdyż istnieje on niezależnie od tego, czy jest nadwyżka VAT-u należnego nad naliczonym, czy też nie.

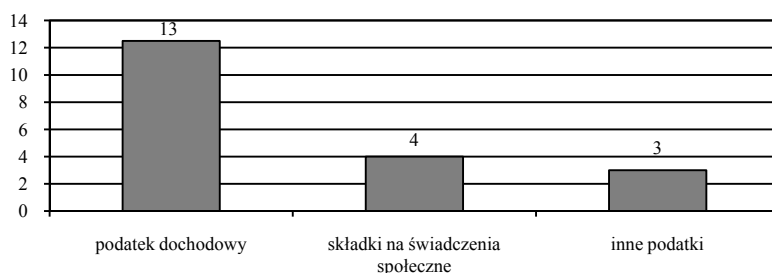
Finansowe aspekty opodatkowania często postrzegane są przez przedsiębiorców przez pryzmat samej stawki podatkowej oraz kosztów uzyskania przychodów jako czynnika wpływającego na kształt podstawy opodatkowania. Jest to nieco zafałszowany kształt rzeczywistości, gdyż wskazuje się tu głównie podatek dochodowy. W związku z tym, że oprócz podatku dochodowego, firma podlega całej gamie innych obciążeń o charakterze podatkowym, przy szacowaniu łącznej stawki opodatkowania podatki pogrupowano na:

- obciążające dochód (*tax borne*) – finansuje je przedsiębiorstwo i/lub są kosztem (podatek rolny, leśny, od nieruchomości, od środków transportu, za korzystanie ze środowiska, drogowa, koncesje i zezwolenia, opłata skarbową, składki na świadczenia społeczne przedsiębiorców i w części finansowanej przez nich od wynagrodzeń, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, PCC, VAT nieodliczalny od należnego i inne);
- pobierane (*tax collected*) – obciążające inne jednostki (składki ubezpieczeniowe finansowane przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia pracownika, podatek dochodowy od wynagrodzeń, VAT, akcyza).

Za pomocą TTR obliczono kwoty wszystkich podatków i innych obowiązkowych obciążeń w relacji procentowej do zysku brutto (PBTTB). Polski system podatkowy różnicuje stawki podatku dochodowego (zależnie od przyjętej przez firmę formy opodatkowania), czego nie uwzględniają badania BŚ (badano spółkę z o.o., czyli do TTR wliczano tylko 19% podatek dochodowy od osób prawnych). Oszacowanie łącznej stawki TTR w podziale na poszczególne formy opodatkowania z pewnością wierniej odzwierciedli polskie uwarunkowania.

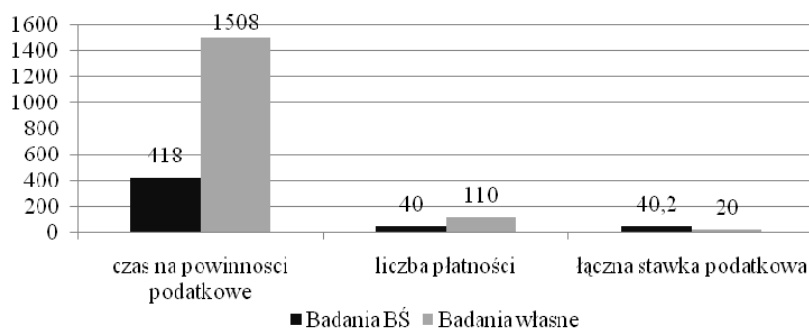
Przeciętne stawki typowe dla poszczególnych tytułów podatkowych przedstawiono na rysunku 3. Przeciętna stawka podatku dochodowego wynosi 13%. Całkowita stawka podatku różni się jednak, gdy pod uwagę weźmiemy poszczególne rodzaje opodatkowania. Najwyższa stawka TR istnieje w przypadku karty podatkowej i jest to 23%. Wysoka jest także u stosujących ryczałt – 17%. W firmach podlegających PIT na zasadach ogólnych łączna stawka podatkowa wyniosła 3%, w przypadku CIT – 7%. Łączna stawka podatkowa w przypadku składek na ubezpieczenia społeczne wyniosła 4% i 3% w przypadku pozostałych podatków.

Jak wynika z rysunku 4, istnieją rażące rozbieżności pomiędzy wynikami badań BŚ a wynikami badań własnych. Łączna stawka podatkowa TTR dla trzech tytułów

Rys. 3. Łączne obciążenia podatkowe (TR) dla poszczególnych rodzajów obciążeń (udział procentowy w zysku brutto przed opodatkowaniem)

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 4. Porównanie wyników badań własnych z wynikami BS (godz./rok, liczba, %)

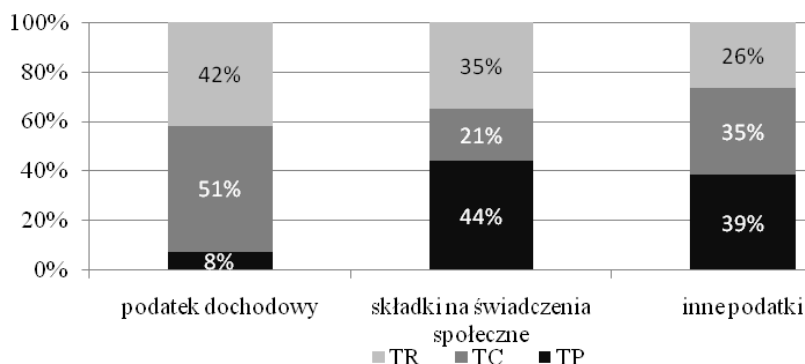
Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych oraz badań Banku Światowego i PriceWaterhouse-Coopers: *Paying Taxes 2009. The global picture....*

podatkowych stanowi zaledwie połowę wyliczonej przez BS stawki i wynosi 20% (13% podatki dochodowe, 4% składki na ubezpieczenia społeczne, 3% pozostałe podatki). Z kolei pozostałe dwa czynniki (TTC, TTP) są znacznie wyższe od wynikających z badań BS. Z obliczeń wynika również, że relatywnie niski TTR nie zawsze idzie w parze z oszczędnością czasu podatnika (rys. 5).

W przypadku składek na ubezpieczenia społeczne liczba płatności ma większe znaczenie niż łączna stawka podatku. Jest to nawet bardziej uciążliwe w przypadku pozostałych podatków. Stosunkowo niewielka liczba płatności podatkowych dotyczy opodatkowanych PIT²⁰ i w przypadku pozostałych podatków (na co z pewnością wpływ ma brak obowiązku comiesięcznego składania deklaracji związanych z obliczaniem zaliczek na podatek dochodowy oraz możliwość kwartalnego wpłacania zaliczek przez tak zwanych małych podatników). Jest to największym problemem

²⁰ Na uwagę zasługuje fakt, że od 1 lipca 2008 r. podatnicy mogą składać większość formularzy drogą elektroniczną (60 deklaracji, na przykład VAT-7, CIT-8, PIT-37, PIT-36). Od 1 stycznia 2009 r. jest możliwe składanie w ten sposób kolejnych 21 rodzajów deklaracji. Rozwiązanie było brane pod uwagę w przeprowadzonych badaniach.

Rys. 5. Uciążliwość TP, TC, TR w zarządzaniu przedsiębiorstwem (wszystkie kryteria razem wynoszą 100%)

Źródło: opracowanie własne.

w przypadku składek ubezpieczeniowych. W przypadku, gdy te wszystkie trzy czynniki mają taką samą wagę, TTR to uciążliwość w wysokości 26-42%, która w żadnym przypadku nie odgrywa pierwszoplanowej roli. Można więc wnioskować, że sama kwota podatku nie jest najważniejszym problemem podatkowym przedsiębiorstw.

4. Podsumowanie

Odpowiadając na postawione na wstępie pytania, konieczne jest uwzględnienie w badaniach systemu podatkowego jako całości, z którą na bieżąco konfrontują się małe przedsiębiorstwa, czyli z podatkami bezpośrednimi, pośrednimi i składkami na świadczenia społeczne oraz uwzględnienie nie tylko obciążenia stawkami podatkowymi małych firm, ale i kosztów, wydatków, na działanie zgodne w zamierzeniu przedsiębiorców z ustawowymi regulacjami podatkowymi w Polsce. Jak wynika z obliczeń, sama stawka podatku we wszystkich analizowanych tytułach podatkowych nie odgrywa pierwszoplanowej roli. Ponadto można więc wnioskować, że kwota obciążenia podatkiem nie jest najważniejszym problemem podatkowym przedsiębiorstw. Głównymi przyczynami tego, że przedsiębiorcy postrzegają system podatkowy jako barierę w zarządzaniu, są: czas, jaki poświęcają oni na formalności podatkowe (szczególnie uciążliwy w przypadku podatków dochodowych), oraz liczba niezbędnych płatności (wiąże się to przecież z dodatkowymi kosztami), szczególnie uciążliwa w przypadku składek na świadczenia społeczne i innych podatków.

Literatura

- Adam L., *Podatki i opłaty w kapitalizmie*, PWE, Warszawa 1963.
 Bratnicki M., *Empowerment and entrepreneurship: Conceptual issues and empirical tests*, „Journal of Economics & Management” 2007, no. 9.

- Fossen M.F., Steiner V., *Income Taxes and Entrepreneurial Choice: Empirical Evidence from Germany*, Discussion Papers of DIW no. 582, Berlin 2006.
- Gentry W.M., Hubbard R.G., „Success Taxes” *Entrepreneurial Entry, and Innovation*, NBER Working Paper no. W10551, 2004.
- Głuchowski J., *Polskie prawo podatkowe*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2004.
- Gomułowicz A., *Zasada sprawiedliwości podatkowej*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2001.
- Hall R., Rabushka A.E., *The Flat Tax*, Hoover Institution Press, Stanford 1985.
- Keynes J.M., *The General Theory of Employment, Interest and Money*, Macmillan Cambridge University Press for Royal Economic Society, New York 1936.
- Mill J.S., *Principles of Political Economy*, M. Kelley Publishers, London 1987.
- Mill S., *On liberty*, „Harvard Classics” 1999, vol. 25, online edition, P.F. Collier&Son.
- Nordblom K., Ohlsson H., *Tax avoidance and intra-family transfers*, „Journal of Public Economics” 2006, no. 90.
- Novellis F., Parlato S., *Fiscal Policy in the Accession Countries*, [w:] *Tax Systems and Tax Reforms in New EU Members*, red. L. Bernardi, M.W.S. Chandler, L. Gandullia, Routledge Studies in the Modern World of Economy, New York 2005.
- Owsiak S., *Podstawy nauki finansów*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002.
- Paying Taxes 2007. The Global Picture*, The World Bank, PriceWaterhouseCopers, 2006.
- Paying Taxes 2008. The Global Picture*, The World Bank, PriceWaterhouseCopers, 2007.
- Paying Taxes 2009. The Global Picture*, The World Bank, PriceWaterhouseCopers, 2008.
- Paying Taxes 2010. The Global Picture*, The World Bank, PriceWaterhouseCopers, 2009.
- Poszwa M., *Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie*, C.H. Beck, Warszawa 2007.
- Poznańska K., *Zarządzanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami*, [w:] *Przedsiębiorczość. Jak założyć i prowadzić własną firmę?*, red. H. Godlewska-Majkowska, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2009.
- Samojlik B., *Analiza porównawcza opodatkowania dochodu w Polsce i krajach UE*, [w:] *Ewolucja sektora finansów publicznych w krajach UE*, badania statutowe Katedry Skarbowości KES SGH, Warszawa 2009.
- Smith A., *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, t. 2, PWN, Warszawa 1954.
- Stiglitz J.E., *Ekonomia sektora publicznego*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004
- Stiglitz J.E., *The effects of income, wealth, and capital Gains taxation on risk-taking*, „The Quarterly Journal of Economics” 1969, vol. 83, no. 2
- Stiglitz J.E., *The General Theory of Tax Avoidance*, NBER Working Paper no. W1898, 1986.
- Szłazak-Matusewicz J., *Zarządzanie podatkami*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2008.
- Wagner A., *Finanzwissenschaft*, Thiel I, Leipzig 1880.
- Wagner A., *Three Extracts on Public Finance*, [w:] *Classics in the Theory of Public Finance*, red. R.A. Musgrave, A.T. Peacock, Macmillan, London – New York 1958.
- Zabój A., *Determinanty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, [w:] *Determinanty zarządzania i rozwoju przedsiębiorstw*, red. J. Otola, B. Skowron-Grabowska, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2006.

TAX SYSTEM IN POLAND VS. SMALL COMPANIES' MANAGEMENT

Summary: The aim of this article is to try to diagnose a nuisance tax system in the economic activities of small businesses by adapting existing and not used yet on a large scale in economic sciences research methods for the analysis of the tax system.